

**Handläggare**  
Frida Nordström  
08-508 876 16**Till**  
Exploateringsnämnden  
2020-02-20

## **Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023. Svar på remiss**

### **Förslag till beslut**

1. Anse remissen besvarad med detta tjänsteutlåtande
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat

Johan Castwall  
FörvaltningschefGöran Carlberg  
AvdelningschefAnders Johnson  
Enhetschef

### **Sammanfattning**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har fått i uppdrag att ta fram en ny kemikalieplan för åren 2020-2023. Kommunstyrelsen har skickat ut ett förslaget på remiss. Planen innehåller 49 åtgärder fördelade på åtta verksamhetsområden. Exploateringskontoret har tagit del av förslaget och utvärderat de åtgärder och krav som berör kontoret.

Exploateringskontoret anser att kemikalieplan 2020-2023 har en tydlig funktion och inriktning. Förslaget bygger på samma principer som nuvarande kemikalieplan, men verksamhetsområdena har utvecklats något.

**Exploateringskontoret**  
Miljö och teknikFleminggatan 4  
Box 8189  
104 20 Stockholm  
Telefon 08-508 876 16  
Växel 08-508 276 00  
frida.nordstrom@stockholm.se  
exploateringskontoret@stockholm.se  
Org nr 212000-0142  
stockholm.se

Förslaget anger bland annat att exploateringsnämnden ska ställa kemikaliekrav på ledningsägare vid tecknande av markavtal. Exploateringskontoret föreslår att åtgärden omarbetas då det råder allt för stora oklarheter kring lämpligheten att ställa kemikaliekrav i markavtal. Kontoret konstaterar att nya krav innebär ett ökat behov av resurser för uppföljning. Vidare anser exploateringskontoret att kravet om bedömning av exponeringsrisken vid känslig användning inom åtgärdsområde bygg- och anläggningsmaterial förtydligas så att genomförbarheten och behovet av resurser kan bedömas.

## Remissen

Exploateringsnämnden har beretts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023 med svarstid 2020-01-15. Eftersom exploateringsnämndens första möte för året är 2020-02-20 har nämnden beviljats förlängd tid för yttrande till och med 2020-02-21.

Kemikalieplanens framtagande har letts av kemikaliecentrum på miljöförvaltningen och miljöförvaltningens ledningsgrupp har varit styrgrupp. Representanter från stadens förvaltningar och bolag har deltagit i referensgrupper för de olika verksamhetsområdena.

Förslag till Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023 är en konkretisering av stadens miljöprogram 2020-2023, målet *Ett giftfritt Stockholm*. Planen anger 49 åtgärder inom åtta verksamhetsområden:

- Information och dialog
- Inköp och upphandling
- Bygg- och anläggningsmaterial
- Kemikaliehantering
- Växtskyddsmedel
- Tillsyn och kontroll
- Miljögiftsövervakning
- Barn och andra särskilt känsliga grupper

Genomförandet av åtgärderna ska bidra till att uppfylla miljöprogrammets etappmål *Minskad förekomst av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter*. Kemikaliplan 2020-2023 stödjer också det nationella miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* och Agenda 2030.

Kemikalieplanen tar sin utgångspunkt i Kemikalieinspektionens Prioriteringsguide PRIO. Kemikalieinspektionen delar in farliga ämnen i två nivåer utifrån deras egenskaper – *utfasningsämnen* och *prioriterade riskminskningsämnen*. Stadens kemikaliearbete utgår ifrån att utfasningsämnen inte ska förekomma i kemiska produkter och varor som används i staden. Prioriterade riskminskningsämnen får bara användas om det går att säkerställa att användningen är säker.

Planens åtgärder anger ansvariga nämnder och bolagsstyrelser. Förvaltningar och bolag ska utse personer som är ansvariga för genomförandet av åtgärderna. Kemikalicentrum har uppdraget att stödja förvaltningarnas och bolagens arbete med att genomföra planen och ska tillsammans med förvaltningarna och bolagen aktivt delta i nätverk kring specifika sakfrågor.

## **Ärendets beredning**

Exploateringskontoret har tidigare besvarat den kontorsremiss som miljöförvaltningen skickade ut våren 2019. Delar av kontorets synpunkter har därefter inarbetats i planen. Den nu remitterade handlingen har hanterats internt och nedan följer exploateringskontorets synpunkter.

## **Exploateringskontorets synpunkter**

Exploateringskontoret anser att Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023 har en tydlig funktion och inriktning. Planen innehåller 49 åtgärder inom åtta verksamhetsområden. Principer och upplägg följer i stort den nu gällande kemikalieplanen. Exploateringskontorets verksamhet berörs främst av verksamhetsområdet *Bygg- och anläggningsmaterial*.

### Bygg- och anläggningsmaterial

Verksamhetsområdet *Bygg- och anläggningsmaterial* anger nio krav som gäller när staden uppför byggnader eller anläggningar i egen regi. Sju av nio krav motsvarar de krav som redan ställs i Stockholms stads kemikaliplan 2014-2019.

Exploateringskontoret har upprättat rutiner i exploateringshandboken för att möta tidigare ställda krav. Kraven har också förts in i entreprenadupphandlingar och kommer att förmedlas i samband med beställningar av projekterande konsulter.

De nya krav som kemikalieplanen anger är krav 4 *Känslig användning* och krav 5 *Mikroplast*. Krav 4 *Känslig användning*

anger att exponeringsrisken ska bedömas när vissa grupper av ämnen avses användas. Genom att tillämpa Byggvarubedömningen kan kemiska produkter och varor som innehåller *utfasningsämnen* och *riskminskningsämnen* enkelt identifieras. För hantering av särskilt förorenade ämnen och prioriterade ämnen i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten hänvisar kemikalieplanen till en vägledning och gränsdragningslista för aktuella ämnen och applikationer. Eftersom exploateringskontoret inte tagit del av gränsdragningslistan är det svårt att bedöma om åtgärden är genomförbar och vilka resurser som behövs för att uppfylla kravet. Kravet behöver därför förtydligas. För att få en effektiv hantering av kemikalikraven anser exploateringskontoret att avvikelser bör kunna identifieras med hjälp av bedömningsverktyget Byggvarubedömningen. Vidare anser exploateringskontoret att dagvattenrenande åtgärder på kvartersmark behöver följas upp om byggherrar tillåts använda exempelvis koppar och zink.

Krav 5 *Mikroplast* anger att spridning av mikroplast från bygg- och anläggningsprojekt ska förebyggas bland annat genom minskad nedskräpning. I exploateringskontorets mall för upphandling av entreprenader ställs krav på att entreprenören ska upprätta en plan för hantering av avfall, samt att entreprenören ska hålla rent och vidta åtgärder för att begränsa damning och nedsmutsning samt undvika spill och förorenings-spridning inom och utanför arbets- och etableringsområden.

För att uppfylla Krav 5 *Mikroplast* hänvisar kemikalieplanen också till *Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast* och *Rekommendation för användning av konstgräs*. Exploateringskontoret anser att det finns ett behov av samsyn inom staden gällande gummimaterial och konstgräs. En översyn av alternativa fallskyddsmaterial och en exempelsamling är viktiga åtgärder som behöver genomföras. Staden bör även verka för att specifika kemikaliekrav för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi arbetas in i Byggvarubedömningens bedömningskriterier.

Kemikalieplanen anger att de nio krav som ställs när staden bygger i egen regi även ska gälla när byggaktörer och ledningsägare bygger på stadens mark. Kraven föreslås tillämpas

genom markanvisningsavtal och markavtal, åtgärd 3.3 *Inkludera kemikaliekrav och rutiner i markanvisningsavtal med byggaktörer och följa upp dessa* och åtgärd 3.4 *Inkludera kemikaliekrav och rutiner i markavtal med ledningsägare och följa upp dessa*. Den närmare tillämpningen av kraven kommer preciseras av kemikaliecentrum i samråd med berörda nämnder och bolag.

Exploateringskontoret ställer genom markanvisningsavtal och överenskommelse om exploatering krav på att kemiska produkter och fasta bygg- och anläggningsvaror ska vara miljöbedömda och dokumenterade i en digital loggbok i Byggvarubedömningen eller med likvärdig systematik. Exploateringskontoret anser att det är otydligt om åtgärd 3.3 innebär att kraven på byggaktörerna ska utökas så att även krav på minskad nedskräpning inkluderas. Exploateringskontoret vill understryka att ytterligare krav på byggaktörerna kräver ökade resurser för uppföljning hos exploateringskontoret. En konsekvensanalys bör alltid genomföras innan nya krav ställs. Exploateringskontoret anser att de krav som redan ställs på byggaktörerna är tillräckliga för att bidra till genomförandet av kemikalieplanen.

Exploateringskontoret anser att det är otydligt hur åtgärd 3.4 *Inkludera kemikaliekrav och rutiner i markavtal med ledningsägare och följa upp dessa* ska genomföras. Markavtal med ledningsägare löper över mycket lång tid. Det är troligt att flera av de nu gällande markavtalen inte ändras under kemikalieplanens genomförandetid. Några av de ledningsägare som exploateringsnämnden och trafiknämnden tecknat markavtal med är bolag som helt eller delvis ägs av Staden. Stadens bolag omfattas redan av kemikalieplanens krav och därmed finns det ingen anledning att ställa krav genom avtal. Det är också oklart om exploateringsnämnden eller trafiknämnden är utpekad ansvarig för uppföljning om kemikaliekrav inkluderas i markavtal med övriga ledningsägare. Exploateringskontoret föreslår att åtgärd 3.4 omarbetas och får en mer utredande karaktär, samt att miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för åtgärden. Vidare bör uppföljning av ledningsägarnas materialval initialt ske på en övergripande nivå då det ofta är samma typer av produkter som används i de olika exploateringsprojekten. Exploateringskontoret föreslår att kemikaliecentrum stödjer ledningsägarna och ansvara för uppföljningen.

Åtgärd 3.9 *Harmonisera tekniska handböcker och processverktyg med stadens kemikaliekrav* pekar ut Teknisk Handbok, Ledstången och Möbelprogrammet som aktuella handböcker och system. Exploateringskontoret vill poängtera att trafikkontoret ansvarar för Teknisk Handbok och Möbelprogrammet. Vidare anser exploateringskontoret att Ledstången inte är rätt verktyg för implementering av kemikaliekraven. Däremot har exploateringskontoret sedan tidigare upprättat rutiner i exploateringshandboken gällande kemikaliekrav vid upphandling av entreprenörer. Exploateringshandboken kommer att uppdateras med rutiner för uppföljning av de krav som ställs på byggaktörer vid byggande på stadens mark.

#### Övriga synpunkter

I det remitterade dokumentet används begreppet innovation på ett antal ställen, men det är otydligt vilken typ av innovation man åsyftar. Exploateringskontoret önskar en definition av begreppet. Förslagsvis hänvisar kemikalieplanen till definitionen i stadens innovationsstrategi och främst till samverkan och samordning, mellan stadsinterna och externa aktörer, som ett sätt att arbeta innovativt i en stor och komplex organisation som Stockholms stad.

## **Slut**

## **Bilagor**

1. Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023  
<http://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1971803>
2. Protokollsutdrag, miljö- och hälsoskyddsnämndens sammanträde 2019-09-24, § 21 Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023, Redovisning av miljöförvaltningens förslag till ny kemikalieplan  
<http://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1973364>
3. Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande - Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023, Redovisning av miljöförvaltningens förslag till ny kemikalieplan  
<http://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1971774>